

ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการส่งเสริมการปลูกข้าวเหนียวดำ
พันธุ์พื้นเมืองในตำบลชะแล อำเภอลี้หนคร จังหวัดสงขลา
Factors Influencing the Adoption of Promoting the
Cultivation of Black Glutinous Rice in Chalae Sub-district,
Singhanakhon District, Songkhla Province

ปริยากร บุญส่ง*

โปรแกรมวิชาเกษตรศาสตร์ คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 9000

Priyakorn Bunsong*

Program in Agriculture, Faculty of Agricultural Technology, Songkhla Rajabhat University,

Khao Roob Chang, Muang, Songkhla 9000

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวพื้นเมือง (2) การยอมรับการส่งเสริมการปลูกข้าวเหนียวดำพันธุ์พื้นเมืองของเกษตรกร และ (3) ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการส่งเสริมการปลูกข้าวเหนียวดำพันธุ์พื้นเมืองของเกษตรกรในตำบลชะแล อำเภอลี้หนคร จังหวัดสงขลา ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 150 ราย ซึ่งได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ใช้เครื่องมือหาค่าสถิติอย่างง่าย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุดต่ำสุด ค่าร้อยละ และการถดถอยโลจิสติก ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีเพศชายเป็นส่วนใหญ่ อายุเฉลี่ย 59.31 ปี ทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสและมีการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 2 คนต่อครัวเรือน มีพื้นที่ถือครองรวมเฉลี่ย 6.33 ไร่ต่อครัวเรือน ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาทต่อเดือน ส่วนใหญ่มีหนี้สิน มีระดับการยอมรับอยู่ในระดับของการไตร่ตรองมากที่สุด จำนวนสมาชิกในครัวเรือนและการมีอาชีพเสริมของเกษตรกรเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการส่งเสริมการปลูกข้าวเหนียวดำพันธุ์พื้นเมืองของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

คำสำคัญ : การยอมรับ; การส่งเสริม; ข้าวเหนียวดำพันธุ์พื้นเมือง

Abstract

The objectives of this study were to study: (1) economic and social state of farmers who grew rice cultivars, (2) adoption of promoting the cultivation of black glutinous rice cultivars of

farmers, and (3) factors affecting the adoption of promoting the cultivation of black glutinous rice cultivars of farmers in Chalare sub-district, Singhanakhon district, Songkhla province. The data were collected by using structured interview form. The populations in this study were 150 farmers, using the accidental sampling technique. The statistical methodology used to analyze the data by computer programs were mean, maximum value, minimum value, average, percentage and logistic regression analysis. The findings of this study were as follows: (1) most of the studied farmers were male. Their average age was 59.31 years old. They were all Buddhists. Most of them were married. They were educated at primary level. The average number farmer of their family was 2 persons. Their land ownership included 6.33 rai per household. The average income was less than or equal to 10,000 baht per month. Most of them were debt. (2) The acceptance of the farmers who have been promoting the cultivation of black glutinous rice cultivars in most of contemplation. And (3) factors affecting for their black glutinous rice cultivars cultivation were number of household members and careers revenue increased. The difference was significant statistical $\alpha = 0.05$.

Keywords: adoption; promoting; black glutinous rice

1. บทนำ

ข้าวเป็นพืชอาหารหลักที่สำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนไทย และเป็นแหล่งรายได้หลักของชาวนาไทย มากกว่า 3.7 ล้านครัวเรือน จากจำนวนครัวเรือนเกษตรทั้งสิ้น 5.6 ล้านครัวเรือน หรือร้อยละ 66.0 ของครัวเรือนเกษตรทั้งหมดของไทย อีกทั้งยังสร้างอาชีพให้แรงงานในภาคเกษตรได้กว่า 4 ล้านครัวเรือน [1] แม้ว่าภาคใต้จะเป็นภาคที่มีพื้นที่ปลูกข้าวและปริมาณผลผลิตน้อยที่สุดของประเทศ การเพาะปลูกในปี พ.ศ. 2557/58 ภาคใต้มีพื้นที่ปลูกข้าวนาปีเพียง 887,995 ไร่ มีผลผลิตข้าวนาปีรวมทั้งภาคเพียง 386,038 ตัน มีพื้นที่เพาะปลูกข้าวนาปรัง 322,860 ไร่ มีผลผลิตข้าวนาปรังรวมทั้งภาคเพียง 174,551 ตัน เท่านั้น [2] แต่ก็มีพื้นที่เพาะปลูกข้าวกระจายอยู่ทั่วทุกจังหวัดในภาคใต้

จังหวัดสงขลาเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีการปลูกข้าวเชิงพาณิชย์ที่สำคัญในภาคใต้ ในปีการเพาะปลูก พ.ศ. 2556 การผลิตข้าวนาปี มีพื้นที่เพาะปลูกข้าวนาปี 230,998 ไร่ และพื้นที่เพาะปลูกข้าวนาปรัง 126,942

ไร่ มีจำนวนเกษตรกรผู้เพาะปลูกข้าวนาปีจำนวน 19,616 ครัวเรือน และปลูกข้าวนาปรังจำนวน 5,636 ครัวเรือน มีผลผลิตข้าวนาปรังเฉลี่ย 620 กิโลกรัม/ไร่ ซึ่งอำเภอสิงหนครนับเป็นแหล่งปลูกข้าวที่สำคัญแหล่งหนึ่งของจังหวัดสงขลา เกษตรกรส่วนใหญ่ยึดการทำนาเป็นอาชีพหลักกระจายอยู่ทั่วพื้นที่ทั้ง 9 ตำบล ในปีการเพาะปลูก พ.ศ. 2555 การผลิตข้าวนาปี มีพื้นที่เพาะปลูกข้าวนาปี 24,406 ไร่ และพื้นที่เพาะปลูกข้าวนาปรัง 2,989 ไร่ มีจำนวนเกษตรกรผู้เพาะปลูกข้าวนาปีจำนวน 1,792 ครัวเรือน และปลูกข้าวนาปรังจำนวน 253 ครัวเรือน มีการเพาะปลูกข้าวทั้งพันธุ์ส่งเสริมและพันธุ์พื้นเมือง ตลอดจนการปลูกข้าวอินทรีย์ รวมทั้งมีการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อการแปรรูปผลิตภัณฑ์ผลผลิตเบื้องต้น นับเป็นอำเภอที่มีความเข้มแข็งในการเพาะปลูกข้าว [3] ตำบลชะแล้นับเป็นตำบลหนึ่งที่เป็นแหล่งปลูกข้าวสำคัญของอำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ปลูกข้าวพื้นเมืองเป็นส่วนใหญ่ [4]

คณะเทคโนโลยีการเกษตรมหาวิทยาลัยราชภัฏ

สงขลา ได้ทดลองปลูกข้าวเหนียวดำพันธุ์พื้นเมืองในพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งผลการทดลองพบว่า ผลผลิตข้าวเหนียวดำในพื้นที่มีคุณภาพดี รสชาติดี มีความเป็นได้ที่จะพัฒนาเป็นของฝาก หรือจำหน่ายเป็นสินค้า ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ผู้นำชุมชนเองก็มีความต้องการที่จะผลักดันให้มีการปลูกข้าวเหนียวดำเพื่อเป็นสินค้าของชุมชน จึงเป็นที่มาของการส่งเสริมการปลูกข้าวเหนียวดำพันธุ์พื้นเมืองแก่ชุมชน ซึ่งผลจากการส่งเสริมการปลูกข้าวเหนียวดำพันธุ์พื้นเมืองในพื้นที่พบว่า เกษตรกรในพื้นที่มีการยอมรับการส่งเสริมการปลูกข้าวเหนียวดำพันธุ์พื้นเมืองที่แตกต่างกัน บางส่วนยังไม่ตัดสินใจปลูกข้าวเหนียวดำพันธุ์พื้นเมือง บางส่วนมีการทดลองปลูกข้าวเหนียวดำพันธุ์พื้นเมืองร่วมกับข้าวเจ้า และบางส่วนปลูกข้าวเหนียวดำพันธุ์พื้นเมืองอย่างต่อเนื่อง จากประเด็นดังกล่าวจึงนำมาสู่การศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการส่งเสริมการปลูกข้าวเหนียวดำพันธุ์พื้นเมืองในตำบลชะแล อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวพื้นเมือง (2) การยอมรับการส่งเสริมการปลูกข้าวเหนียวดำพันธุ์พื้นเมือง และ (3) ปัจจัยที่มีผลการยอมรับการส่งเสริมการปลูกข้าวเหนียวดำพันธุ์พื้นเมือง

2. อุปกรณ์และวิธีการวิจัย

2.1 กลุ่มตัวอย่างและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้ใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรผู้ปลูกข้าวพันธุ์พื้นเมืองในตำบลชะแล อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา จำนวน 3 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1, 4 และ 5 ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ได้มีการถ่ายทอดความรู้ที่เกี่ยวข้องและได้รับการส่งเสริมการปลูกข้าวเหนียวดำพันธุ์พื้นเมืองโดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบกำหนดโควตาจำนวน

150 ราย และสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ

การตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานั้น โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง (IOC, index of item - objective congruence) และทดลองสัมภาษณ์ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 ราย

2.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

2.2.1 การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive analysis)

การวิเคราะห์ส่วนนี้จะใช้เครื่องมือหรือค่าสถิติอย่างง่าย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุดต่ำสุด และค่าร้อยละ เพื่อศึกษาลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวพันธุ์พื้นเมือง สภาพการผลิต และระดับการยอมรับของเกษตรกรในการปลูกข้าวเหนียวดำพันธุ์พื้นเมืองในตำบลชะแล อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

สำหรับระดับการยอมรับของเกษตรกรนั้น ผู้วิจัยจะกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนเพื่อใช้ในการศึกษาในหัวข้อดังกล่าว เกณฑ์การให้คะแนนจะเป็นไปในลักษณะการกำหนดระดับมาตราส่วนให้ เป็นไปตามค่าน้ำหนักและแปลความหมายของระดับคะแนนตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert scale) [5] ผู้วิจัยจึงได้กำหนดค่าของคะแนนในแบบสอบถามที่มีระดับการยอมรับ 5 ระดับ และกำหนดการแปลความหมายของระดับคะแนน ดังนี้ (1) นำไปปฏิบัติ มีระดับคะแนนของคำถาม 5 คะแนน (2) ทดลองทำ มีระดับคะแนนของคำถาม 4 คะแนน (3) ไตร่ตรอง มีระดับคะแนนของคำถาม 3 คะแนน (4) สนใจ มีระดับคะแนนของคำถาม 2 คะแนน และ (5) รับรู้ มีระดับคะแนนของคำถาม 1 คะแนน

กำหนดนิยามของระดับการยอมรับ ดังนี้ (1) ขั้นการรับรู้ หมายถึง การทราบข้อมูลหรือ

ได้รับการถ่ายทอดความรู้แต่ไม่มีความต้องการที่จะหาข้อมูลเพิ่มเติมไม่มีความคิดที่จะทดลองทำ (2) ขั้นการสนใจ หมายถึง เมื่อได้รับการถ่ายทอดความรู้มีการแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติม มีความสนใจ มีความคิดอยากที่จะทดลองทำ (3) ขั้นการไตร่ตรอง หมายถึง เมื่อได้รับการถ่ายทอดความรู้และหาข้อมูลเพิ่มเติมแล้ว มีการทดลองปฏิบัติในพื้นที่อื่น หรือทดลองปฏิบัติในพื้นที่จริงปริมาณเล็กน้อย อยู่ระหว่างการตัดสินใจปฏิบัติในการทำนาในสภาพที่มีการทำนาปกติ (4) ขั้นการทดลองทำ หมายถึง การใช้ความรู้ที่ได้รับปฏิบัติในการทำนาในสภาพที่มีการทำนาปกติ ทั้งที่หยุดการปฏิบัติแล้ว หรือยังปฏิบัติอยู่แต่ยังไม่มีการปฏิบัติเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง และ (5) ขั้นการนำไปปฏิบัติ หมายถึง การใช้ความรู้ที่ได้รับปฏิบัติในการทำนาในสภาพที่มีการทำนาปกติ เป็นประจำอย่างต่อเนื่อง

การแปลความหมายของระดับคะแนน ดังนี้ (1) คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.50-5.00 ความหมาย นำไปปฏิบัติ (2) คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.50-4.49 ความหมาย ทดลองทำ (3) คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.50-3.49 ความหมาย ไตร่ตรอง (4) คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.50-2.49 ความหมาย สนใจ และ (5) คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.49 ความหมาย รับรู้

2.2.2 การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก (logistic regression analysis)

การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก เป็นการวิเคราะห์การถดถอยในกรณีที่ตัวแปรตามมีความไม่ต่อเนื่อง คือ มีเพียง 2 ค่า (0 และ 1) [6,7] เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระที่มีโอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์ (ตัวแปรตาม) พร้อมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระแต่ละตัว [8] ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการส่งเสริมการปลูกข้าวเหนียวดำพันธุ์พื้นเมืองในตำบลชะแล อำเภอลำสนธิ จังหวัดสงขลา มีรายละเอียดดังนี้ (อ้างใน [6])

$$P_i = F(Z_i)$$

$$= 1 \div (1 + e^{-Z_i})$$

$$Z_i = \ln [1 \div (1 + e^{-Z_i})]$$

$$Z_i = b_0 + \sum_{j=1}^k b_j x_{ij}$$

$$Z_i = b_0 + b_1 \text{SEX} + b_2 \text{STA} + b_3 \text{OPT} + b_4 \text{PFM} + b_5 \text{AFM} + b_6 \text{MBA} + u$$

โดยกำหนดให้ P_i หมายถึง ความน่าจะเป็นหรือโอกาสที่เกษตรกรแต่ละรายจะตัดสินใจยอมรับการส่งเสริมการปลูกข้าวเหนียวดำพันธุ์พื้นเมืองในตำบลชะแล อำเภอลำสนธิ จังหวัดสงขลา; Z_i หมายถึง การตัดสินใจยอมรับการส่งเสริมการปลูกข้าวเหนียวดำพันธุ์พื้นเมืองของเกษตรกรในตำบลชะแล อำเภอลำสนธิ จังหวัดสงขลา ซึ่งกำหนดให้เป็นตัวแปรหุ่น $Z_i = 1$ เมื่อเป็นเกษตรกรที่ไม่ยอมรับการส่งเสริมการปลูกข้าวเหนียวดำพันธุ์พื้นเมือง และ $Z_i = 0$ เมื่อเป็นเกษตรกรที่ยอมรับการส่งเสริมการปลูกข้าวเหนียวดำพันธุ์พื้นเมือง; SEX หมายถึง เพศของเกษตรกรผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งกำหนดให้เป็นตัวแปรหุ่นโดยที่เพศชาย แทนด้วย 1 และเพศหญิง แทนด้วย 0; STA หมายถึง สถานภาพสมรสของเกษตรกรผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งกำหนดให้เป็นตัวแปรหุ่นโดยที่สถานภาพโสดแทนด้วย 1 และสถานภาพอื่นๆ แทนด้วย 0; OPT หมายถึง การมีอาชีพเสริมของเกษตรกรผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งกำหนดให้เป็นตัวแปรหุ่นโดยที่มีอาชีพเสริมแทนด้วย 1 และไม่มีอาชีพเสริม แทนด้วย 0; PFM หมายถึง จำนวนสมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกรผู้ให้สัมภาษณ์ (คน); AFM หมายถึง จำนวนแรงงานภาคเกษตรในครัวเรือนของเกษตรกรผู้ให้สัมภาษณ์ (คน); MBA หมายถึง การเป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรของเกษตรกรผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งกำหนดให้เป็นตัวแปรหุ่นโดยที่เป็นสมาชิกของธนาคารแทนด้วย 1 และไม่เป็นสมาชิกของธนาคาร แทนด้วย 0; e หมายถึง ค่าลอการิทึมธรรมชาติ ซึ่งมีค่าประมาณ 2.71828; u หมายถึง

ตัวแปรสู่ความคาดเคลื่อน

3. ผลการวิจัยและวิจารณ์

3.1 สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวพื้นเมืองในตำบลชะแล อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดสงขลา

การศึกษาสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวพื้นเมืองในตำบลชะแล อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดสงขลา พบว่าเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในตำบลชะแล อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดสงขลา มีเพศชายเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 56.67 และเป็นเพศหญิงร้อยละ 43.33 มีอายุเฉลี่ย 59.31 ปี ทั้งหมด

นับถือศาสนาพุทธ มีสถานภาพสมรสคิดเป็นร้อยละ 94.67 ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 90.00 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยประมาณ 4 คนต่อครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 2 คนต่อครัวเรือน มีพื้นที่ถือครองรวมเฉลี่ย 6.33 ไร่ต่อครัวเรือน มีรายได้เฉลี่ยน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 85.33 ส่วนใหญ่มีหนี้สินคิดเป็นร้อยละ 87.33 จำนวนหนี้สินที่เป็นหนี้มากกว่า 50,000 บาทต่อครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 52.67 เกษตรกรเป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร คิดเป็นร้อยละ 50.00 รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวพื้นเมืองในตำบลชะแล อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดสงขลา

รายการ	จำนวน (n=150)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	85	56.67
หญิง	65	43.33
อายุเฉลี่ย (ปี)	59.31	
ศาสนาพุทธ	100	100.00
สถานภาพสมรส		
สมรส	142	94.67
โสด	6	4.00
หม้าย/หย่าร้าง	2	1.33
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	135	90.00
มัธยมศึกษาตอนต้น	8	5.33
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	4	2.67
อนุปริญญา /ปวส.	2	1.33
ปริญญาตรี	1	0.67
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2	14	9.33
3-5	111	74.00
มากกว่า 5 คน	25	16.67

ตารางที่ 1 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (n=150)	ร้อยละ
มีอาชีพเสริมหรืออาชีพรอง	42	28.00
อาชีพที่เกษตรกรทำ (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)	(n=45)	
เกษตรกร (ปลูกผัก ขึ้นตาลโตนด)	10	22.22
ลูกจ้างบริษัทเอกชน (เป็นครั้งคราว)	2	4.44
ค้าขาย	18	40.00
รับจ้างทั่วไป	2	4.44
อื่น ๆ	13	28.89
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (บาท)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000	128	85.33
10,001-20,000	18	12.00
20,001-30,000	3	2.00
30,001-40,000	1	0.70
มีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย (ไร่)	6.33	
มีหนี้สิน	131	87.33
จำนวนหนี้สินที่มี (บาท)	(n=131)	
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000	37	28.24
10,001-20,000	10	6.67
20,001-30,000	2	1.53
30,001-40,000	5	3.81
40,001-50,000	8	6.11
มากกว่า 50,001	69	52.67
การเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ		
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	75	50.00
กลุ่มออมทรัพย์ของชุมชน	22	14.67
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	4	2.67
กลุ่มอื่น ๆ	7	4.67

3.2 การยอมรับการส่งเสริมการปลูกข้าวเหนียวดำพันธุ์พื้นเมืองของเกษตรกรในตำบลชะแล อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดสงขลา

ระดับการยอมรับการส่งเสริมการปลูกข้าวเหนียวดำพันธุ์พื้นเมืองของเกษตรกรในตำบลชะแล อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีระดับการยอมรับอยู่ในระดับของการ

ไตร่ตรองมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.00 ระดับทดลองทำหรือทดลองปลูก คิดเป็นร้อยละ 35.33 ระดับการสนใจ คิดเป็นร้อยละ 15.33 ระดับการรับรู้ คิดเป็นร้อยละ 8.00 (ตารางที่ 2) ซึ่งเกษตรกรมีการปลูกข้าวเหนียวดำพันธุ์พื้นเมืองในฤดูกาลปลูกปัจจุบัน คิดเป็นร้อยละ 1.33 ทั้งนี้เนื่องจากข้าวเหนียวดำพันธุ์พื้นเมืองที่มีการส่งเสริมและทดลองปลูกในพื้นที่นั้นไม่ใช่ข้าวเจ้าที่มีการ

บริโภคทั่วไปในชีวิตประจำวัน แต่ก็มีเกษตรกรสนใจทดลองปลูกและอยู่ในขั้นของการตัดสินใจหรือไตร่ตรองที่จะปลูกข้าวเหนียวดำพันธุ์พื้นเมืองมากขึ้น ระดับการยอมรับของเกษตรกรที่แตกต่างกัน เป็นไปตามการให้นิยามการยอมรับของ สมเสก [9] ซึ่งกล่าวว่า “กระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ในสมอง เริ่มตั้งแต่การรับรู้แล้วพิจารณาว่าสิ่งนั้นดีกว่าสิ่งที่เป็นอยู่ ไปจนถึงการนำสิ่งใหม่นั้นไปปฏิบัติและหาข้อมูลเพิ่มเติม” ดังนั้นระดับการยอมรับของเกษตรกรจึงอยู่ในระดับการไตร่ตรองเป็นส่วนใหญ่

ตารางที่ 2 ระดับการยอมรับของเกษตรกรที่ได้รับ การส่งเสริมการปลูกข้าวเหนียวดำพันธุ์พื้นเมืองและข้าวพื้นเมือง

การยอมรับ	จำนวน (n=150)	ร้อยละ
รับรู้	12	8.00
สนใจ	23	15.33
ไตร่ตรอง	60	40.00
ทดลองทำ	53	35.33
นำไปปฏิบัติ	2	1.33

3.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการส่งเสริมการปลูกข้าวเหนียวดำพันธุ์พื้นเมืองของเกษตรกรในตำบลชะแล อำเภอลำสนธิ จังหวัดสงขลา

ผลการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกในตารางที่ 3 พบว่าสมการที่ใช้วิเคราะห์ครั้งนี้มีค่าการทดสอบความเหมาะสมของ model (goodness of fit) นั่นคือ $-2 \log \text{likelihood} (-2LL)$ มีค่าเท่ากับ 64.728 และแบบจำลองในครั้งนี้อาจทำได้ได้อย่างถูกต้องร้อยละ 91.3 โดยตัวแปรอิสระ หรือปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการส่งเสริมการปลูกข้าวเหนียวดำพันธุ์พื้นเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

ของเกษตรกร และการมีอาชีพเสริมของเกษตรกร โดยเมื่อปัจจัยอื่น ๆ คงที่ เมื่อจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกรเพิ่มขึ้น 1 หน่วย (คน) พบว่าเกษตรกรยอมรับการส่งเสริมการปลูกข้าวเหนียวดำพันธุ์พื้นเมืองเพิ่มขึ้นถึง 5.775 เท่า และหากเกษตรกรมีอาชีพเสริมเพิ่มขึ้น 1 หน่วย (งาน) พบว่าเกษตรกรยอมรับการส่งเสริมการปลูกข้าวเหนียวดำพันธุ์พื้นเมืองเพิ่มขึ้นถึง 1.483 เท่า ส่วนเพศ สถานภาพสมรส ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสภาพการผลิตข้าวในตำบลชะแล อำเภอลำสนธิ จังหวัดสงขลาเป็นการทำนาโดยใช้แรงงานภายในครอบครัวเป็นหลัก มีการจ้างแรงงานจากภายนอกน้อยจำนวนสมาชิกในครอบครัวจึงมีผลต่อการปลูกข้าวพื้นเมืองของเกษตรกร ทั้งนี้เพราะสมาชิกในครัวเรือนนับเป็นแรงงานที่สำคัญในการทำนาของเกษตรกร ทั้งเป็นแรงงานทางตรงและแรงงานทางอ้อม การมีอาชีพเสริมของเกษตรกรนั้นส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มมากขึ้นมีสภาพคล่องในการใช้จ่ายเงินในครัวเรือนมากขึ้นส่งผลให้เกษตรกรยอมรับการส่งเสริมการปลูกข้าวเหนียวดำพันธุ์พื้นเมืองและตัดสินใจปลูกข้าวเหนียวดำพันธุ์พื้นเมืองเนื่องจากการทำนาต้องใช้ระยะเวลาและเงินทุนมากพอสมควรในการทำนา การมีอาชีพเสริมทำให้เกษตรกรมีสภาพคล่อง สามารถดูแลสมาชิกในครัวเรือนได้ในระยะเวลาที่เพาะปลูกจนกระทั่งเก็บเกี่ยวผลผลิต ตลอดจนการเผชิญกับความแปรปรวนของราคาผลผลิตเมื่อผลผลิตออกสู่ตลาด ผลการศึกษาดังกล่าวเป็นไปในทิศทางเดียวกับการศึกษาของ วัลลภ พรหมทอง และคณะ [10] ซึ่งพบว่าความพอเพียงของรายได้ต่อการครองชีพ มีผลต่อการตัดสินใจทำเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกร เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ ฤกษ์ญา และคณะ [11] ซึ่งพบว่ารายได้เฉลี่ยของครัวเรือนมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของเกษตรกร เกษตรกรที่มีรายได้เฉลี่ย

ของครัวเรือนมากจะมีการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันมากกว่าเกษตรกรผู้ปลูกข้าวที่มีรายได้เฉลี่ยในครัวเรือนน้อย เนื่องจากจะมีกิจกรรมการเพิ่มรายได้-ลดรายจ่ายมากขึ้น เช่น การปลูกผักสวนครัว การเลี้ยงสัตว์เพื่อเป็นรายได้เสริมเพิ่มขึ้น เช่นเดียวกับเกษตรกรที่มีอาชีพเสริมย่อมมีเงินทุนสำรองและเงินทุนหมุนเวียนในการปลูกข้าวเหนียวดำพันธุ์พื้นเมืองเพิ่มสูงขึ้นเช่นกัน

จำนวนแรงงานภาคเกษตรในครัวเรือนของเกษตรกร และการเป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เป็นปัจจัยที่ไม่ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรยอมรับการส่งเสริมการปลูกข้าวเหนียวดำพันธุ์พื้นเมืองในตำบลชะแล อำเภอลำสนธิ จังหวัดสงขลา ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กฤษฎา

และคณะ [11] เกษตรกรทุกรายซึ่งเป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร พบว่าจำนวนการเข้าร่วมกลุ่มและองค์กรเกษตรกร มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของเกษตรกร เนื่องจากเกษตรกรที่ได้เข้าร่วมกลุ่มและองค์กรการเกษตรจะเกิดการแลกเปลี่ยนข่าวสารและความรู้ต่าง ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรส่วนใหญ่นั้นจะเป็นการหาแหล่งสนับสนุนได้เงินทุนในการผลิตซึ่งต้องใช้ในการปลูกข้าวหรือการทำนาโดยทั่วไป แต่การตัดสินใจปลูกข้าวเหนียวดำพันธุ์พื้นเมืองมีข้อจำกัดที่ว่าข้าวเหนียวไม่ใช่ข้าวเจ้าที่มีการบริโภคเพื่อเป็นอาหารหลักในชีวิตประจำวัน แม้ข้าวเหนียวดำมีราคาสูงแต่มีเกษตรกรปลูกน้อยรายนั่นเอง

ตารางที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการส่งเสริมการปลูกข้าวเหนียวดำพันธุ์พื้นเมืองในตำบลชะแล อำเภอลำสนธิ จังหวัดสงขลา

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์	S.E.	Wald	ค่า P-Value	Exp. (B)	95.0 % C.I. for Exp. (B)	
						Lower	Upper
C	-5.149	1.484	12.036	0.001*	0.006		
SEX	-1.097	0.735	2.231	0.135 ^{ns}	0.334	0.079	1.409
STA	-17.692	1.594	0.000	0.999 ^{ns}	0.000	0.000	
OPT	1.754	0.647	7.336	0.007*	5.775	1.624	20.542
PFM	0.394	0.201	3.862	0.049*	1.483	1.001	2.197
AFM	-0.094	0.509	0.034	0.853 ^{ns}	0.910	0.336	2.466
MBA	1.068	0.737	2.098	0.148 ^{ns}	2.909	0.686	12.344
-2 log likelihood		64.728					
Cox & Snell R square		0.118					
Nagelkerke R square		0.277					
Predicted (%)		91.30					

* หมายถึง ตัวแปรอิสระมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$; ^{ns} หมายถึง ตัวแปรอิสระไม่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$

การเป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตรจึงไม่ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรที่ยอมรับการส่งเสริมการปลูกข้าวเหนียวดำพันธุ์พื้นเมืองดังกล่าว

4. สรุป

ผลการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวพื้นเมืองในตำบลชะแล อำเภอสองขัน จังหวัดสงขลา เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในตำบลชะแล อำเภอสองขัน จังหวัดสงขลา มีเพศชายเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 56.67 อายุเฉลี่ย 59.31 ปี ทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 94.67 ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 90.00 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยประมาณ 4 คนต่อครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 2 คนต่อครัวเรือน มีพื้นที่ถือครองรวมเฉลี่ย 6.33 ไร่ต่อครัวเรือน มีรายได้เฉลี่ยน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 85.33 ส่วนใหญ่มีหนี้สิน คิดเป็นร้อยละ 87.33 จำนวนหนี้สินมากกว่า 50,000 บาทต่อครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 52.67 เกษตรกรเป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร คิดเป็นร้อยละ 50.00 เกษตรกรมีระดับการยอมรับอยู่ในระดับของการไตร่ตรองมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.00 ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่ผลการยอมรับการส่งเสริมการปลูกข้าวเหนียวดำพันธุ์พื้นเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และการมีอาชีพเสริมของเกษตรกรเท่านั้น

5. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณกองทุนวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ประจำปี 2558 ตามสัญญาเลขที่ 12/2558 ขอขอบคุณ

ผศ.ดร.อมรรัตน์ ชุมทอง คณะเทคโนโลยีการเกษตร ที่ปรึกษาโครงการวิจัย และขอบคุณเกษตรกรผู้ปลูกข้าวพื้นเมืองในตำบลชะแล อำเภอสองขัน จังหวัดสงขลา ที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลเป็นอย่างดี ตลอดจนขอบคุณผู้ที่มีส่วนช่วยสนับสนุนการวิจัยทุกท่านที่ช่วยให้การวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

6. รายการอ้างอิง

- [1] ศูนย์ศึกษาการค้าระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 2555, ความอยู่รอดของข้าวไทย ภายใต้ AEC ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน, แหล่งที่มา : <http://www.thai-aec.com/10>, 15 ตุลาคม 2559.
- [2] สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2559, สถิติการเกษตรของประเทศไทย ปี 2558, สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ, 240 น.
- [3] สำนักงานเกษตรจังหวัดสงขลา, 2556, ข้อมูลข้าว, แหล่งที่มา : <http://www.thairice.org>, 13 กรกฎาคม 2558.
- [4] คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, 2557, สรุปผลการดำเนินงานโครงการค้นหาโจทย์วิจัย เพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ ABC, รายงานการวิจัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, สงขลา, 46 น.
- [5] อรรถัย เลื่อนวัน, 2555, ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศ : กรณีศึกษากิจกรรมพัฒนาชุมชนศูนย์ราชการแจ้งวัฒนะ, การค้นคว้าแบบอิสระ, วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี, 99 น.
- [6] ปุริวิชญ์ พิทยาพินันท์, บัญชา สมบูรณ์สุข, ธีระเอกสมทราเมษฐ์ และพลากร สัตย์เชื้อ, 2556,

- ปัจจัยกำหนดการตัดสินใจขยายพื้นที่เพาะปลูก
ปาล์มน้ำมันของเกษตรกรในอำเภออ่าวลึก
จังหวัดกระบี่, ว.วิจัย มข. 13(4): 1-13.
- [7] ปุรวิชัย พิทยาพันธ์ และบัญชา สมบูรณ์สุข,
2556, ความน่าจะเป็นการตัดสินใจซื้อสินค้าเพื่อ
สุขภาพจากปาล์มน้ำมันสกัดเย็นในอำเภอ
หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา, ว.เกษตรศาสตร์ (สงคม)
34(413): 413-427.
- [8] มะแอน ราโอป, การวิเคราะห์การถดถอยโลจิส-
ติก (Logistic Regression Analysis), แหล่งที่มา
: [http://www.saruthipong.com/port/docu
ment/299-705/299-705-7.pdf](http://www.saruthipong.com/port/document/299-705/299-705-7.pdf), 3 ธันวาคม
2559.
- [9] สมเสก เนตรสว่าง, 2550, การยอมรับรูปแบบ
การทำนาปลอดสารพิษของชาวนาไทย : ศึกษา
เฉพาะกรณีชาวนาหมู่ที่ 1 ตำบลบางใหญ่ อำเภอ
บางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี, วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม,
175 น.
- [10] วัลลภ พรหมทอง, สุรชาติ เทียนกล้า, สุวรรณ
พรหมทอง, และนันทา บุรณธำ, 2551, ปัจจัย
ที่มีผลต่อการตัดสินใจทำเกษตรทฤษฎีใหม่ของ
เกษตรกรในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ,
รายงานการวิจัย, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชม
งคลธัญบุรี, ปทุมธานี, 50 น.
- [11] กฤษฎา หล้าเมือง, อภิญา รัตนไชย และภาณุ
พันธุ์ ประภาติกุล, 2559, ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์
ต่อการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใน
ชีวิตประจำวันของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในจังหวัด
สงขลา, ว.แก่นเกษตร 44 (ฉบับพิเศษ 1): 99-
104.